

Муц Луай Файсал

Запорізька державна інженерна академія

МІГРАЦІЙНА КРИЗА В СУСПІЛЬСТВІ ЄВРОСОЮЗУ ВНАСЛІДОК ПОЛІТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ

У статті досліджується аналіз міграційної кризи в суспільстві Євросоюзу внаслідок політики мультикультуралізму. Охарактеризовано економічні негаразди та терористичні загрози, появу ксенофобії в європейському суспільстві щодо прийняття великої кількості біженців. Зазначено базисні складники в міграційній політиці щодо надання соціальних стандартів та жорсткого контролю, що вимагає від країн Євросоюзу додаткових фінансових навантажень на бюджети країн-членів Євросоюзу, а також впливає на радикальні настрої в суспільстві. Сформовано висновки з приводу причин та наслідків міграційної кризи. Представлений комплексний та порівняльний аналіз аналітичного центру CEDOS в напрямках динаміки кількості біженців у світі, даних ООН щодо динаміки подання заяв для отримання притулку в Євросоюзі та вказані основні країни-реципієнти біженців в Євросоюз. Приведено складники міграційної політики країн-членів Євросоюзу. Сформовано висновок відносно регулювання міграційних процесів у країнах Євросоюзу, які мають виконувати комплексні заходи, враховуючи інтереси всіх країн-членів Євросоюзу.

Ключові слова: міграційна криза, мультикультуралізм, моноетнічні країни, національні меншини.

Постановка проблеми. В останнє десятиліття міграційна криза в Європі стала найбільш актуальним в європейській політиці питанням, що впливає на згорання економічних та соціальних програм унаслідок витрачання фінансів країн-членів Євросоюзу на програми щодо надання притулку біженцям. Тому дослідження даного питання є актуальним у межах визначення масштабів структури та напрямів зовнішньої міграції до країн-членів Євросоюзу. Внаслідок збільшення потоків мігрантів до країн Євросоюзу виникають численні труднощі в роботі з даною категорією представників національних меншин. З'являються питання щодо визначення міграційної політики, яка є різною для моноетнічних країн Євросоюзу та країнами «старої Європи». Останні закликають до мультикультуралізму, тоді як моноетнічні країни вимагають установа квот для мігрантів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження міграційної кризи у своїх наукових публікаціях висвітлювали такі вчені, як: Т. Рубін, Г. Олександр, Дж. Ротвелл, В. Попі А. Томас. Серед вітчизняних науковців, що досліджували кризові питання міграції, можна виділити: В.О. Іващенко, В.В. Коваленка, В.І. Кривенка, О.В. Кузьменка, В.М. Куц, О.А. Малиновську, В.О. Новік, А.М. Черняк. Варто зазначити закордонних

вчених із даної проблематики: М. Вейнера, Р. Вольвенда, Р. Епплярда, С. Колінсона, С. Спенсера, І. Рів'єра, М. Пуглі, Р. Плендера, Дж. Солта, Р. Хавсмана. Також особливої уваги даній тематиці в наукових дослідженнях було приділено юристами та політиками Д. Мартіном, Р. Босвеллом, Д. Вейсбротом.

Постановка завдання. Мета статті – визначити компонентні складники трансформації відносин у суспільстві між громадянами Євросоюзу внаслідок міграційної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для ЄС актуальним стає визначення міграційної політики внаслідок збільшення міграційних потоків тих людей, що намагаються «сховатися» від війни та переслідування. Але для запровадженої міграційної політики країнам Євросоюзу вкрай важливо визначити мігрантів, що залишили свою батьківщину в пошуках кращого життя. Економічні негаразди та терористичні загрози, поява ксенофобії в європейському суспільстві через прийняття великої кількості біженців впливає на політичні рішення лідерів європейських держав. Політика стримування Євросоюзу не є ефективною. Деякі чиновники пропонують взяти за приклад австралійців, які депортували біженців човнами в Папуа-Нову Гвінею та Науру. Проте політика, що базується на

заборони та стримуванні, не є ефективною, вона не бере до уваги настрої мігрантів, що вирушають до берегів країн Євросоюзу. Одним із таких чинників є воєнні дії в Сирії, майже 11,5 млн сирійців лишилися без житла, що становить половину кількості населення країни [1].

Критичним моментом у міграційній політиці Євросоюзу стала криза 2015 року, а також прийняття Дублінської системи, основним базисом якої було покладання тягаря міграційних потоків на держави, що приймали мігрантів. Протягом 2015–2017 рр. неефективна система міграційних потоків у межах Євросоюзу сфокусувала міграційну політику на встановлення квотного розселення мігрантів у всіх країнах Євросоюзу. У 2017–2018 рр. до влади країн-членів Євросоюзу прийшли політики із жорсткою антимігрантською риторикою (Австрія, Італія, Угорщина). Станом на 2018 рік ідея більш закритих зовнішніх кордонів Євросоюзу та селективний підхід міграційної політики стали основою взаєморозуміння між різними країнами, такими як Данія, Італія та держави Вишеградської четвірки [2].

У 2015 році міграційна криза в Євросоюзі набула характерних рис меншого напруження щодо міграційних потоків. За 2016 рік до Євросоюзу прибуло 1,2 млн шукачів притулку, тоді як за 11 місяців 2017 р. – всього 450 тис. Скорочення міграційних потоків відбулося внаслідок зміни міграційної політики, зміцнення зовнішніх кордонів, зокрема в напрямку Балкан. Для Німеччини як основної країни для біженців був установлений прогноз щодо зменшення міграційних потоків – менше ніж 200 тис. нових мігрантів. Даний маршрут, так званий центральний середземноморський, відомий своєю небезпечністю.

Для української міграційної політики важливо зауважити той факт, що основною загрозою є контрабандисти, які доставляють нелегальних мігрантів. Так, наприклад, Туреччина має домовленості з Євросоюзом щодо припинення доступу незаконних переселенців до території Греції. Як винагороду керівництво Євросоюзу обіцяло пришвидшити розгляд заяв Туреччини про безвізові поїздки та членство в Євросоюзі. Даний приклад для України – один з інструментів досягнення певних благ із взаєморозумінням з іншими країнами в межах чинних міжнародних договорів [3].

Міграційна криза, хоча є зовнішньополітичною передумовою, але значно впливає на внутрішню

політику країн-членів Євросоюзу. Вона стала першим каменем щодо дієвості Шенгенських угод, які забезпечують вільне пересування громадян у межах Євросоюзу, в даному питанні компроміс щодо соціальних виплат у державах-членах ЄС відсутній. На сьогодні країни Євросоюзу встановили внутрішній контроль на своїх кордонах унаслідок міграційної кризи, зокрема, Німеччина відновила контроль на сухопутному кордоні з Австрією на період від 11 лютого до 11 травня 2017 р.; Австрія – зі Словенією та Угорщиною; Данія перевірятиме морські порти з паромним сполученням у Німеччину.

Тому базис у міграційній політиці щодо надання соціальних стандартів та жорсткого контролю вимагає від країн Євросоюзу додаткових фінансових навантажень до бюджетів, а також впливає на радикальні настрої в суспільстві. Радикальні політичні сили в Євросоюзі все більше наголошують на рішучіших діях щодо обмеження міграційних потоків, основною причиною цього є значні кошти для оперативного реагування та облаштування спеціальних пунктів для мігрантів. Варто зауважити, що для вирішення міграційної кризи було запропоновано створення центрів для прийому біженців, вперше вони були зазначені в Європейській міграційній стратегії (European Agenda of Migration). До основних функцій таких центрів слід віднести ідентифікацію та збір відбитків пальців шукачів притулку [4].

Нерозривною частиною міграційної політики є соціальна політика країн Євросоюзу для успішної інтеграції мігрантів, що прибувають до Європи. Зниження рівня дискримінації має стати одним із напрямків забезпечення соціального захисту згідно з європейськими стандартами щодо біженців та осіб, які шукають притулку та їх адаптації в навколишнє середовище країни, що їх приймає. Одним з аргументів є зміна програм щодо залучення спеціалістів до ринку праці Євросоюзу як для висококваліфікованих людей та їхніх сімей, так і для підприємців чи менш кваліфікованої робочої сили. Варто зауважити, що одним із таких дієвих інструментів є програма Blue Card, яку можливо змінити, зокрема, в таких пунктах, як рівень кваліфікації, заробітної плати й релевантності професійної кваліфікації та пропозиції на ринку праці.

Одним із заходів міграційної політики є соціальні відносини роботодавців із працівниками з третіх країн, що мають отримувати рівне з громадянами Євросоюзу ставлення до них. Однак країни Євросоюзу мають свої

соціально-економічні та регіональні особливості, тому формування міграційної політики в межах законодавства Євросоюзу має спиратися на регіональні особливості, розвиток процесів міграції, міграційну активність населення, територіальне розташування регіону. Тому база саме європейської міграційної політики передусім є визначенням спільних дій у забезпеченні міграційної політики між країнами Євросоюзу, солідарності, поваги, легальності міграції. Однією з передумов трансформації міграційної політики Євросоюзу є розширення Дублінських домовленостей. Важливою частиною змін є політичний підхід «багатосекторності», що гарантує збалансоване визначення пріоритетів у всіх відповідних секторах політики [5].

Основними представниками реалізації активної міграційної політики в Євросоюзі є Франція та Німеччина, хоча погляди щодо її провадження в цих країнах різні. Наприклад, Французька республіка визначає міграційну політику щодо мігрантів в їх інтеграції у французьке суспільство, надаючи їм політичну рівність, культурну та етнічну єдність. Однак події у Франції, що відбулися у 2005 році, показали, що дана модель вже більше не діє. Наступна міграційна політика передбачала створення національного агентства із соціальної консолідації, що впливало на інтеграцію мігрантів у французьке суспільство. Важливим моментом міграційної політики Франції стало надання фінансів різним організаціям колишніх мігрантів, зокрема мусульманським організаціям. Запроваджений у Франції у 2006 році закон щодо «вибіркової імміграції» вплинув на збільшення вимог до легальних мігрантів та на ускладнення процедури легалізації нелегальних мігрантів. В основу такої міграційної політики лягло визнання, що Франція є політичною країною з напруженими міжнаціональними відносинами, та що переваги надаються тим мігрантам, які потрібні країні.

На відміну від Франції, Німеччина має більш ліберальну міграційну політику та більш ефективні інструменти соціальної інтеграції мігрантів щодо визначення основних компонентів міжетнічного діалогу. Німеччина має налагоджену систему шкіл та курсів, що надають можливість новим мігрантам вивчити німецьку мову.

Аналізуючи динаміку кількості біженців у світі за даними ООН (рис. 1), варто зауважити, що 2015 рік є одним із рекордних щодо рівня вимушеної міграції (згідно із заявами Управління

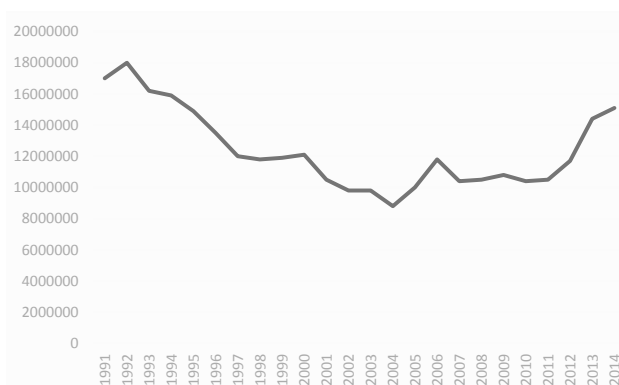

Рис. 1 Динаміка кількості біженців у світі, за даними ООН, показник станом «на червень 2015 р., млн.

Верховного комісара ООН зі справ біженців). Більш ніж 5 млн осіб на початок 2015 року змушені були змінити своє місце проживання. З них 4,2 млн осіб були зареєстровані в Євросоюзі як внутрішньо переміщені особи (далі – ВПО), 839 тисяч осіб були переміщені за межі своєї країни. Якщо поррахувати кількість мігрантів, то за останні 4 роки їхня кількість досягла 58 млн, що відповідно населенню Італії.

На основі динаміки подання заяв (рис. 2) для отримання притулку в Євросоюзі ці тренди релевантні до світових тенденцій. Починаючи з 2010 р., кількість мігрантів (біженців) почала зростати у 2010 (+600 тис. за п'ять останніх років), а протягом 2016 року до Євросоюзу прибуло 132 791 осіб.

Основну частку біженців займають вихідці із Сирії, Афганістану, Косово та Еритреї. Однак за останні роки значно зросла частка мігрантів (біженців) з таких країн, як Ірак, Нігерія та Україна. Згідно з проведеним дослідженням аналітичного центру CEDOS на липень 2015 року 67% зареєстрованих (протягом півроку) заявок сирійців були подані в країнах Євросоюзу:

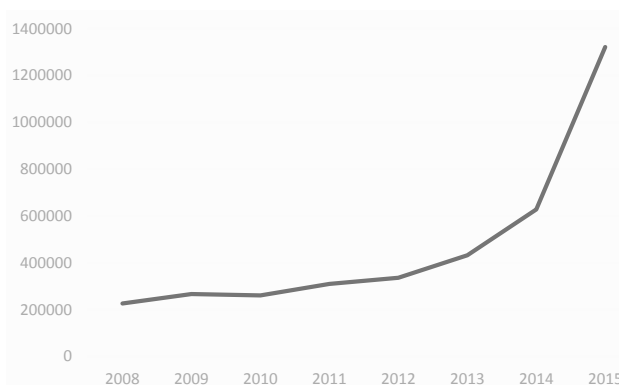

Рис. 2. Динаміка подання заяв для отримання притулку в Євросоюзі

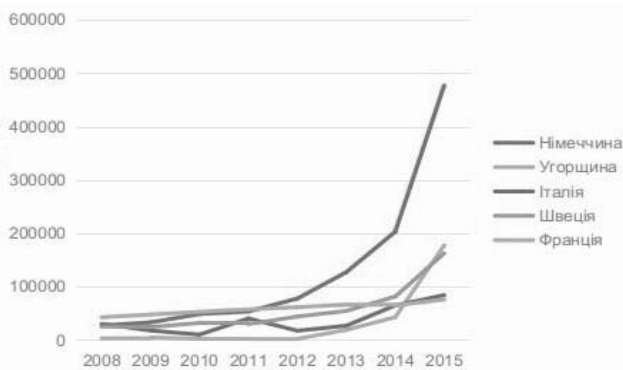

Рис. 3 Основні країни-реципієнти біженців в Єврозоні за 2008–2015 рр.

в Німеччині (29%), Сербії та Косово (16%), Угорщині (9%), Австрії (7%) та Швеції (6%).

Прийняття позитивних ухвал на 2015 рік характеризувалося значною кількістю прийнятих заявок та їх схваленням щодо надання статусу біженця. Найбільш позитивних рішень щодо отримання статусу біженця було прийнято відносно таких національностей, як сирійці, еритрейці, сомалійці та афганці. Але кожна з країн-членів Єврозоні приймає неоднорідні рішення щодо надання статусу біженця, наприклад, стриманість у даному питанні проявили Болгарія та Швеція, на останньому місці в наданні статусу біженця – Хорватія та Угорщина, найбільш позитивні ухвали дають Швеція і Німеччина [8].

На сьогодні науковці виділяють кілька моделей інтеграції мігрантів у суспільства країн-реципієнтів: 1) закриття етнічних громад, що не контактують із корінним населенням, унаслідок чого виникають процеси маргіналізації групи та формується вороже ставлення до етнічної більшості; англійська дослідниця М. Гібернау дає назву даній моделі інтеграції мігрантів – «геттоїзація» [1, с. 89]; 2) асиміляція, коли іммігранти зрікаються своєї мови, культури і замінюють їх мовою та культурою країни-реципієнта [6].

На даному етапі німецька міграційна політика є сприятливим середовищем для мігрантів унаслідок еміграції з Німеччини 20 мільйонів німців, що виїхали добровільно у США та Канаду або інші країни світу. Виникнення даної ситуації окреслено такими обставинами: висока оплата праці, високі стандарти вищої освіти, можливості працевлаштування, високі соціальні стандарти та економічне зростання країни. Регулюванням різних міграційних потоків займається Міграційне управління, основними

функціями якого є: посилення боротьби з порушниками законодавства в разі незаконного перетину кордону, укладання фіктивних шлюбів або працевлаштування без дозволу; скорочення соціальних виплат мігрантам, підвищення вимог до кваліфікації, знання мови та історії країни [2, с. 4].

Німецька міграційна політика щодо легалізації міграційних потоків має декілька варіантів – переселення для одержання роботи, повернення етнічних німців, возз'єднання сім'ї та неповнолітніх дітей до 16 років, європейська ознака, що хтось із батьків – єврей, і це зафіксовано у свідоцтві або радянському паспорті; бізнес-імміграція – заявник повинен вкласти 500 тис. євро та створити 5 робочих місць. Таким чином, інтенсивна міграція до певної країни трансформується в суспільні відносини та системні цінності. Основні соціальні проблеми, що виникають внаслідок негативної кризи, характерні для Єврозоні – це зростання попиту на англійських кодифікованих робітників, що породжує соціальну деградацію суспільства [7].

Висновки. На основі вищевикладеного слід зазначити, що міграційна криза, яка виникла в межах Єврозоні, спричинена потоками біженців із регіонів, охоплених війнами і конфліктами в багатьох країнах. Унаслідок неспроможності країн-членів Єврозоні визначити один вектор міграційної політики, залишається загроза дезінтеграції Єврозоні та скасування Шенгенських угод. Впроваджені зміни в ключові сфери міграційної політики у 2017 році не були використані належним чином. Як для України, так і для Єврозоні основною проблемою є поміркована звітність та схильність відкладати основні проблеми на потім, через що всі реформи є поверхневими. Тому регулювання міграційних відносин у країнах Єврозоні має виконуватись комплексно, враховуючи інтереси всіх країн-членів Єврозоні, однак натепер даний напрямок неоднозначний унаслідок того, що певні країни Єврозоні витрачають на європейську політику більше, ніж інші. Однак розуміння суспільно-політичних, культурних та етнічних цінностей може врівноважити рішення країн-членів Єврозоні щодо досягнення спільного рішення в питанні біженців-мігрантів. Варто зауважити, що інтеграція до країн-членів Єврозоні має будуватись поступово, насамперед відкривати доступ до ринку праці, надавати можливість користуватись системами освіти й охорони здоров'я, захищати від дискримінації.

Список літератури:

1. Намонюк Ч.І. Міграційна криза як загроза політичній єдності держав Євросоюзу. 2015. Ч. I. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/2643
2. Коваль Н., Зайцев Б. Реформування Євросоюзу: потенційні наслідки для політики європейської інтеграції України. 2018. URL: http://da.mfa.gov.ua/cis_publications/reformuvannya-yes-potentsijni-naslidky-dlya-polityky-yeuropejskoji-integratsiyi-ukrayiny/
3. Марусик Ю. Аналітичний дайджест «Чи впоралась Європа з міграційною кризою». 2018. URL: <http://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2018/01/Digest-261.pdf>
4. Дорош Л., Івасечко О. Особливості функціонування та виклики розвитку Євросоюзу в близькій перспективі (2017–2018 рр.). *Humanitarian Vision*. Lviv: Lviv Politechnic Publishing House, 2017. Vol 3. № 1. P. 19–24.
5. Бунік Ю.О. Класифікація інструментів реагування в умовах кризової міграції в Євросоюзі. 2017. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/20935/2/DSESES_2017_Bunik_Iu_O-Klasyfikatsiia_instrumentiv_25-26.pdf
6. Луцишин Г. Міграційна криза в Євросоюзі: проблема безпеки зовнішніх кордонів та загострення міжетнічних: *Humanitarian vision*. 2015. Vol. 1. № 2. С. 41–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/hv_2015_1_2_9
7. Костюк Л. Міграційна політика Німеччини на початку XXI століття. *Україна-Європа-Світ: міжнародний збірник наукових праць*. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2015. Вип. 16 (1). С. 168–173. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2015_16%281%29_19
8. Фітісова А., Солодько А. Міграційна криза в Євросоюзі: статистика та аналіз політики. 2016. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/mihratsiina-kryza-v-yes-statystyka-ta-analiz-polityky>

**МИГРАЦИОННЫЙ КРИЗИС В ОБЩЕСТВЕ ЕВРОСОЮЗА
В РЕЗУЛЬТАТЕ ПОЛИТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМА**

В статье исследуется анализ миграционного кризиса в обществе ЕС вследствие политики мультикультурализма. Охарактеризованы экономические проблемы и террористические угрозы, появление ксенофобии в европейском обществе из-за принятия большого количества беженцев. Указаны базисные составляющие в миграционной политике по предоставлению социальных стандартов и жесткого контроля, требующего от стран ЕС дополнительных финансовых нагрузок на бюджеты стран-членов ЕС, а также влияющего на радикальные настроения в обществе. Сформированы выводы по поводу причин и последствий миграционного кризиса. Представлен комплексный и сравнительный анализ аналитического центра CEDOS в направлении динамики количества беженцев в мире, данных ООН по динамике подачи заявлений для получения убежища в ЕС и указаны основные страны-реципиенты беженцев в ЕС. Приведены составляющие миграционной политики стран-членов ЕС. Сформирован вывод относительно урегулирования миграционных процессов в странах ЕС, которые должны выполнять комплексные меры, учитывая интересы всех стран-членов ЕС.

Ключевые слова: миграционный кризис, мультикультурализм, моноэтнические страны, национальные меньшинства.

MIGRATION CRISIS IN THE EUROPEAN UNION'S POLITICS BY MULTICULTURALISM

The article analyzes the migration crisis in the EU society as a result of the policy of multiculturalism. Characterized by economic hardships and terrorist threats, the appearance of xenophobia in European society regarding the adoption of a large number of refugees. The basic components of migration policy regarding the provision of social standards and rigorous control, which require additional EU financial burdens on EU member states' budgets, and also influence radical attitudes in society, are indicated. Conducted conclusions about the causes and consequences of the migration crisis. The comprehensive and comparative analysis of the CEDOS analytical center in the dynamics of the number of refugees in the world, according to UN data, the dynamics of applications for asylum applications in the EU and the main recipient countries of refugees in the EU, is presented. Migration policies of EU member states are given. The conclusion was made that the regulation of migration processes in EU countries should be carried out in a complex manner, considering the interests of all EU member states.

Key words: migration crisis, multiculturalism, monoethnic countries, national minorities.